

Αφορολόγητο και κίνητρα

Η μείωση της φορολογίας αποτελεί κομβικό τμήμα της πολιτικής της νέας κυβέρνησης. Το πώς μπορεί και πρέπει να γίνει αυτό σχετίζεται με τους ρυθμούς μεγέθυνσης της οικονομίας και όπως και των δημόσιων δαπανών. Η καρδιά, όμως, του ζητήματος είναι η αλλαγή της δομής της φορολογίας. Προτεραιότητα πρέπει να είναι η μείωση των συντελεστών φορολογίας εισοδήματος που σήμερα είναι σε ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο, ιδίως αν συνυπολογιστούν οι εισφορές ασφάλισης.

Η μείωση των συντελεστών, όμως, και ο εξορθολογισμός του συστήματος προϋποθέτει διεύρυνση της φορολογικής βάσης, αλλιώς η μείωση των εσόδων θα δημιουργήσει πρόβλημα στο δημόσιο ταμείο. Σήμερα, λιγότερα από τα μισά

νοικοκυριά πληρώνουν φόρο εισοδήματος, και μόνο ένα πολύ μικρό τμήμα τους πληρώνει πολύ μεγάλο μέρος των φόρων, ενώ τα συνολικά έσοδα από φόρο εισοδήματος ως ποσοστό του ΑΕΠ είναι χαμηλά. Το σχετικό ζήτημα που κυριάρχησε στον δημόσιο διάλογο προεκλογικά είναι η μη μείωση του «αφορολόγητου» ποσού για τους μισθωτούς, όπως είχε αρχικά νομοθετηθεί. Αυτό έχει δύο πλευρές και η σωστή αντιμετώπισή του είναι κομβικής σημασίας. Από τη μια, αδύναμα νοικοκυριά, που έχουν ιδιαίτερα χαμηλά εισοδήματα δεν θα πρέπει να επιβαρύνονται επιπλέον. Από την άλλη, η πολύ στενή φορολογική βάση και το ότι μεγάλο τμήμα της εργασίας αποφεύγει, με διάφορους τρόπους, τους φόρους, συνεπάγεται ισχυρές στρεβλώσεις στην παραγωγική δομή της οικονομίας, αλλά και στην κοινωνία.

Παρέμβαση, λοιπόν, στη φορολογική βάση και στους φορολογικούς συντελεστές πρέπει να γίνει. Το ζητούμενο είναι να μην πληρώνουν δυ-

σβάσταχτους φόρους μόνο πολύ λίγοι, όσοι δεν μπορούν ή δεν επιλέγουν να τους αποφύγουν. Αν ληφθεί υπόψη πως το εισόδημα είναι ευκολότερο να κρυφτεί από εργασία στο περισσότερο εσωστρεφές τμήμα της οικονομίας, η αλλαγή είναι κρίσιμη για να υποστηριχθεί και η στροφή του αναπτυξιακού υποδείγματος προς την εξωστρέφεια, την προσέλκυση επενδύσεων και νέων επιστημόνων από το εξωτερικό και, τελικά, την επίτευξη υψηλών ρυθμών μεγέθυνσης. Πώς μπορεί να λυθεί ο γόρδιος δεσμός που δημιουργούν οι αντίρροπες κοινωνικές και οικονομικές προτεραιότητες; Για αυτό θα πρέπει να δημιουργηθούν κίνητρα και να χρησιμοποιηθούν σύγχρονες μέθοδοι πληρωμής κατά τη δικαιολόγηση της έκπτωσης φόρου. Το κλειδί είναι οι δαπάνες των νοικοκυριών για τη δικαιολόγηση του αφορολόγητου ποσού να χρησιμοποιούνται ως ισχυρός μοχλός για να φορολογηθούν οι συναλλαγές που παραμένουν σήμερα άτυπες.

Αλλωστε, και σήμερα το αφορολόγητο ήδη δικαιολογείται στη βάση εμφάνισης δαπανών, και μέσω ηλεκτρονικών πληρωμών. Όμως, η παραμετροποίησή του είναι τέτοια που τα κίνητρα είναι αδύναμα. Για τη συντριπτική πλειονότητα των νοικοκυριών, το σύνολο της έκπτωσης επιτυγχάνεται από δαπάνες στις οποίες ο κίνδυνος απόκρυψης εισοδήματος είναι χαμηλός, λογαριασμούς υπηρεσιών «κοινής ωφέλειας», σουπερμάρκετ και βενζίνης και έτσι δεν υπάρχει κίνητρο να εμφανίσουν δαπάνες από αγορές όπου η απόκρυψη εισοδήματος είναι μεγαλύτερη. Ως αποτέλεσμα, σημαντικά τμήματα της οικονομίας συνεχίζουν να πληρώνουν ελάχιστους φόρους.

Αντί λοιπόν να μειωθεί γενικά το αφορολόγητο ή να παραμείνει όπως είναι σήμερα, και μάλιστα με γενική μείωση του εισαγωγικού συντελεστή, θα είναι κοινωνικά δικαιότερο και οικονομικά αποτελεσματικότερο να ενσωματωθούν σε αυτό κίνητρα που θα διευρύνουν τη φορολογική βάση. Μελέτες για την ελληνική περίπτωση αλλά και εμπειρία από άλλες χώρες συνηγορούν πως τα αποτελέσματα μπορεί να είναι εντυπωσιακά ισχυρά.

Ο Νίκος Βέττας είναι γενικός διευθυντής του IOBE και καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών